

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

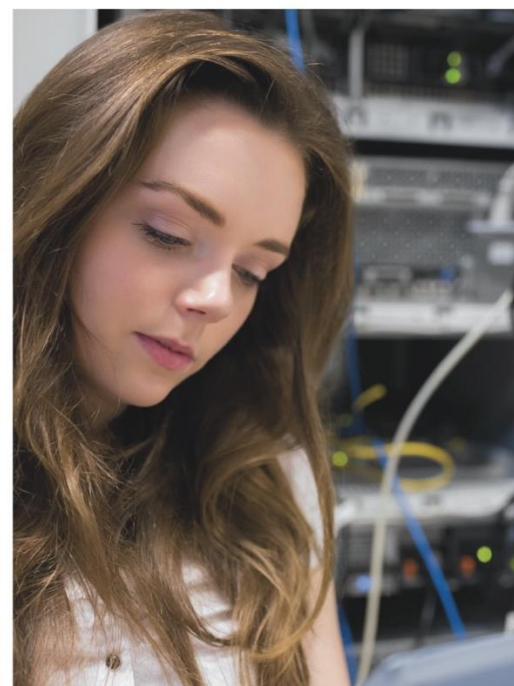
Hallands län

September 2016

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Hallands län.....	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Hallands län	6
<i>Näringslivet i Hallands län</i>	7
Småföretagsbarometern – Hallands län	10
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	13
<i>Omsättning</i>	14
<i>Konjunkturindikatorn</i>	15
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	17
Expansionsutsikter och hinder för expansion	19
<i>Konjunkturrisiker</i>	21
<i>Politiska risker</i>	22
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	22

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 500 000 privata företag fördelade över hela landet. Sammanlagt har dessa företag omkring 2,1 miljoner sysselsatta. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern baseras på en grov indelning av företagen i industri¹- eller tjänsteföretag, detta för att siffrorna ska bli mer informativa då förutsättningarna för dessa två huvudgrupper av företag skiljer sig åt. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Företagarna

Sparbankernas Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ Industrisektorn inkluderar även byggnadsbranschen enligt Småföretagsbarometerens sektorindelning.

Sammanfattning av konjunkturläget i Hallands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Halland har stärkts ytterligare sedan 2015 års mätning. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 87, jämfört med rikets indikator på 80. Det är främst tjänsteföretagen som dragit utvecklingen, medan industriföretagens konjunkturläge tycks mattats av något. Förväntningarna inför kommande år pekar på en fortsatt återhämtning, men både tjänsteföretagen och industriföretagen tror på en avmattning.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat något i Halland under de senaste 12 månaderna. Detta efter en starkt positiv utveckling sedan våren 2013. Industrisektorn står för den något mer positiva utvecklingen som visar på en något ökad sysselsättningstillväxt, medan sysselsättningstillväxten i tjänstesektorn fallit tillbaka något. Industrins netttotal för sysselsättning hamnar på 12 och tjänsteföretagens på 10.
- **Orderingången** för länets småföretag har också utvecklats positivt sedan 2015 års mätning. Tillväxttakten för orderingången i Hallands län är dessutom något högre (netttotal 42) än riksgenomsnittet (netttotal 33). Denna utveckling beror framförallt på tjänsteföretagen. Länets industriföretag har däremot upplevt en svag utveckling av orderingången. Nettotalet landar på 33 vilket är i linje med rikssnittet (33) med en marginell försvagning i förhållande till mätningen 2015 (34).
- **Omsättningstillväxten** i Hallands län har ökat sedan 2015. Tillväxttakten tycks dock ha avtagit något både för industri- och tjänsteföretagen i länet som generellt haft en stark utveckling sedan 2013. Nettotalet för Hallands företag är 36, något över landet i genomsnitt (netttotal 33). Förväntningarna inför kommande år är emellertid mindre optimistiska. Totalt sett tror företagen i Halland på en fallande omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna.
- Från 2013 har **tillväxten i lönsamheten** i industriföretagen i Hallands län återhämtat sig riktigt kraftigt, denna utveckling har fortsatt under året som varit. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn har gått från 17 år 2015 till 29 i årets mätning. Även tjänsteföretagens lönsamhet har ökat under perioden. Totalt sett är det 42 procent av företagen i länet som uppger en ökad lönsamhet.
- Företagen i Hallands län upplever mycket goda möjligheter att expandera och växa. Av samtliga län delar Halland andra platsen med Värmland om utsikterna för att växa. Hela 75 procent av företagen i länet säger att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Hallands län är svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft. Hela 27 procent av företagen anger detta som största hinder. Även tidigare mätningar bekräftar att företagets svårigheter att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Även höga arbetskraftskostnader upplevs som ett stort

problem. Nästan var femte företag i länet anser att detta utgör det största hindret för tillväxt.

- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Halland är utvecklingen av den inhemska konjunkturen. Den följs av löneökningar vilket mer än var tionde företagare i länet (13 procent) ser som en risk. Höga energi- och råvarupriser ses också som ett, relativt sett, större problem för småföretagen i Halland än i resten av riket.
- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 35 procent av Hallands alla företag. Nästan var femte företag ser även ökade skattekostnader som en risk.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Hallands län

I Sverige har konjunkturläget fortsatt att förbättrats och ekonomin har haft en bra utveckling under de senaste 12 månaderna med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt. BNP har stigit till omkring fyra procent på årsbasis tack vare en stärkt export, expansiv finanspolitik och en hög nivå på hushållens konsumtion, vilket ger en bra grund för fler jobb i små och medelstora företag under det kommande året. Under första delen av 2016 har den positiva BNP-utvecklingen emellertid mattats av med omkring en halv procent. Samtidigt finns det ljuspunkter med ökad produktion inom näringslivet och en fortsatt stabil hushållskonsumtion.

De svenska hushållen gynnas av stigande realinkomster, låga räntor och ökad sysselsättning. Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen och arbetslösheten stabiliserade sig på cirka 8 procent under flera år. Under 2015 började arbetslösheten att sjunka igen och under våren 2016 uppgår den till 6,3 procent i juli.² Även om arbetslösheten har sjunkit har tudelningen på arbetsmarknaden ökat, inte minst mellan inrikes och utrikesfödda. Arbetslösheten är också fortsatt hög bland lågutbildade unga och utlandsfödda. Samtidigt har Sverige lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD.

Arbetsmarknadsläget är därför bekymmersamt för grupper som står långt från arbetsmarknaden. Den internationella konkurrensen har blivit allt hårdare samtidigt som tjänstesektorn blivit allt viktigare för tillväxten och sysselsättningen. Lönekostnader och arbetsgivaravgifter är därför av avgörande betydelse för små och växande företags konkurrensmöjligheter.

Den svenska exporten har uppvisat en svagare återhämtning än vid tidigare konjunkturuppgångar, framför allt på grund av den svaga globala investeringstillväxten och en fortsatt prispress inom råvaruindustrin. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU. Dessutom utgör maskiner och insatsvaror till industri- och transportsektorn en stor del av den svenska exporten. Dessa sektorer drabbades hårt av försvagad efterfråga efter finanskrisen. Eftersom investeringarna hos Sveriges handelspartners i EU växer långsamt, riskerar tillväxten på den svenska exporten vara relativt svag även framöver.

Trots den starka konjunkturutvecklingen är finanspolitiken expansiv med ökade offentliga utgifter. Bidragande faktorer är bl.a. flyktinginvandring och satsningar i offentlig sektor och på infrastruktur, framförallt bostadsbyggande. Den expansiva finanspolitiken resulterar i en del ofinansierade reformer, vilket i sin tur minskar det strukturella sparandet. Därför kan det förväntas att finanspolitiken blir något mer åtstramande framöver.

Den internationella konjunkturen är fortfarande svag och vägen till konjunkturåterhämtning har varit skakig. Det alltjämt låga resursutnyttjandet och en låg inflation har bidragit till en exceptionellt expansiv penningpolitik, något som kommer att prägla utvecklingen de närmaste åren. Sviter av den globala finanskrisen, bräckliga europeiska banker och avsaknad av strukturella reformer är bidragande orsaker till den tröga utvecklingen i Europa. Samtidigt

---

² SCB, AKU juli 2016

brottas flera tillväxtekonomier med växande obalanser och otillräckliga reformer. Detta blev särskilt tydligt i spåren av råvaruprisfallet. Förutom de ekonomiska utmaningarna har de politiska riskerna ökat vilket tenderar att verka återhållande på tillväxten. Storbritanniens folkomröstning för ett utträde från EU har skapat osäkerhet om det framtida EU-samarbetet även om det är förtidigt att bedöma om de ekonomiska konsekvenserna i närtid.

Näringslivet i Hallands län

Det halländska näringslivet kännetecknas av det stora antalet små- och medelstora företag. Genom sitt geografiska läge är Halland ett attraktivt etableringsområde för företag. Den geografiska placeringen utmed västkusten mellan Göteborg och Öresundsregionen är gynnsam för exporterande företag. Nyföretagandet i länet är starkt och nystartsfrekvensen i Halland är relativt sett hög. Näringslivsstrukturen gör emellertid också att konjunkturen i Halland blir relativt påverkad av internationella faktorer som valutapriser och utvecklingen av exportefterfrågan.

Under det senaste året har utvecklingen varit mycket positiv men det goda konjunkturläget ser ut att mattas av. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld, men också på demografi- och näringslivsstrukturen i länet.

Den lokala näringslivspolitikerna måste fortsatt verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen. Det förutsätter ett brett samarbete med näringsliv, regionsföreträdare och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

***Johan Granlund,
Företagschef Swedbank Halmstad***

Vilka branscher expanderar, vilka branscher stagnerar eller backar?

De sektorer som växer är handel och besöksnäringen samt olika former av tjänsteföretag. Den näring som har allra tuffast i det lantbrukstata Halland är mjölkproduktionen som nu genomgår ett stålbad.

Generellt sett, växer företagen i er region? Om inte, varför? Vilka är de största hindren för tillväxt för företagen i er region?

Företagen växer men det finns ändå hinder för tillväxt. För de företag som vill växa finns det svårigheter att hitta rätt personal. Hos en del företag finns en ovilja att växa, man tycker att det är bra som det är.

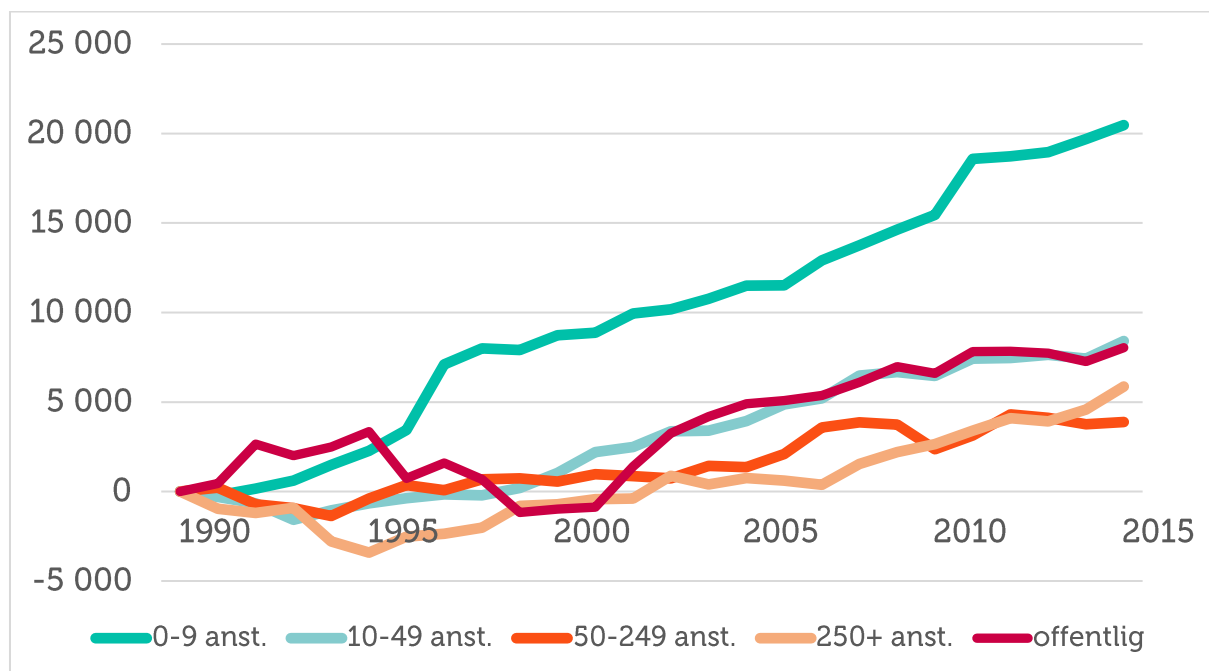

Per Richardsson, VD Varbergs Sparbank

Företagsklimatet i Varberg är bra och det finns en positiv anda. Varberg ligger väldigt bra till geografiskt, med närhet till Göteborg, Malmö och Köpenhamn. Vi har en hamn och mycket bra reseförbindelser. Det är enkelt att leva i Varberg. Varbergs Kommun växer med minst 1 procent om året och idag har vi ca 61 000 invånare. Det ska byggas ca 8000 bostäder fram till 2030. Vi kommer att få en tågtunnel under staden och det kommer att bildas en ny stadsdel i hamnen. Vi har inte många stora företag i Varberg men många små företag. Branscher som sticker ut är turism, skor, trävaror och energi. Banken har i år startat en företagsinkubator som genom de mindre företagen ska bidra till Varbergs framtida tillväxt.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Hallands län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit marginellt i den offentliga sektorn.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Halland län sedan 1990 (källa: SCB)³

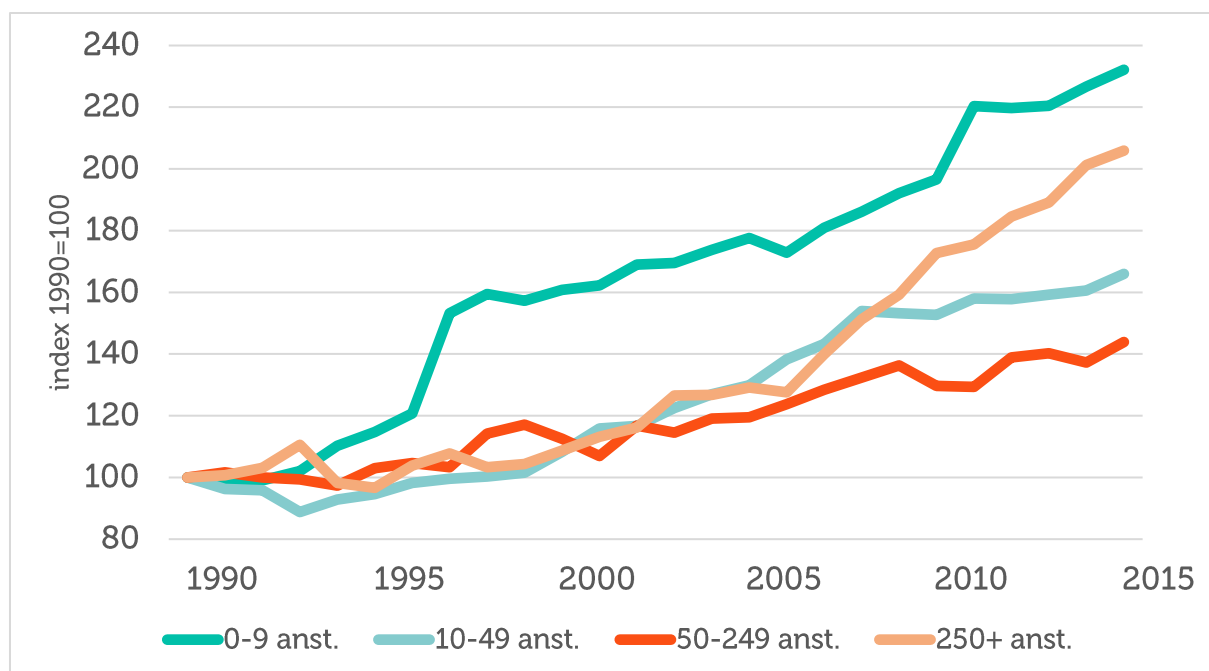

Figur 2 visar tillväxten av antal företag i olika storlekar i länet sedan 1990. Antalet stora företag har ökat relativt sett vilket i viss mån särskiljer Halland från majoriteten av de övriga länen.

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

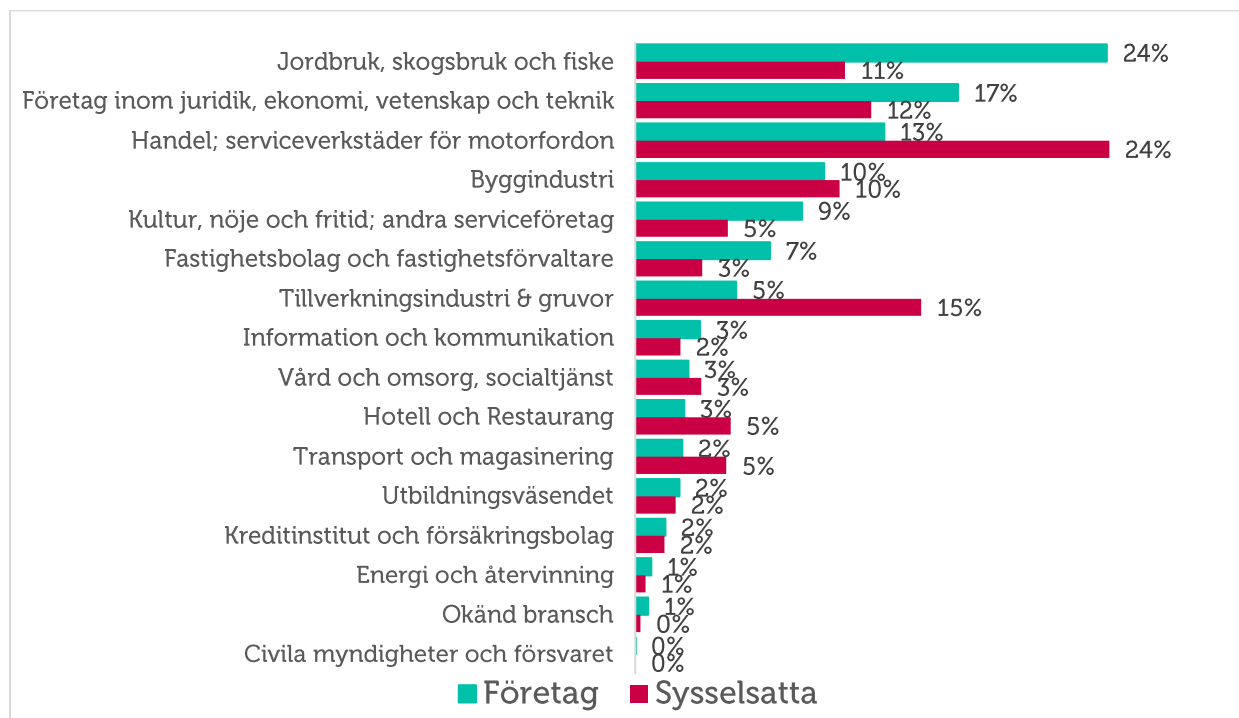

Figur 2 Tillväxt av antal företag i Halland län sedan 1990 (källa: SCB)⁴

I Hallands län är en relativt stor andel av de sysselsatta verksamma i företagen inom handel och service (Figur 3). Även tillverkningsindustrin är en viktig sektor för sysselsättningen i Hallands län.

Figur 3 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, år 2015 (källa: SCB)

⁴ Antalet företag definieras som antalet arbetsställen. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

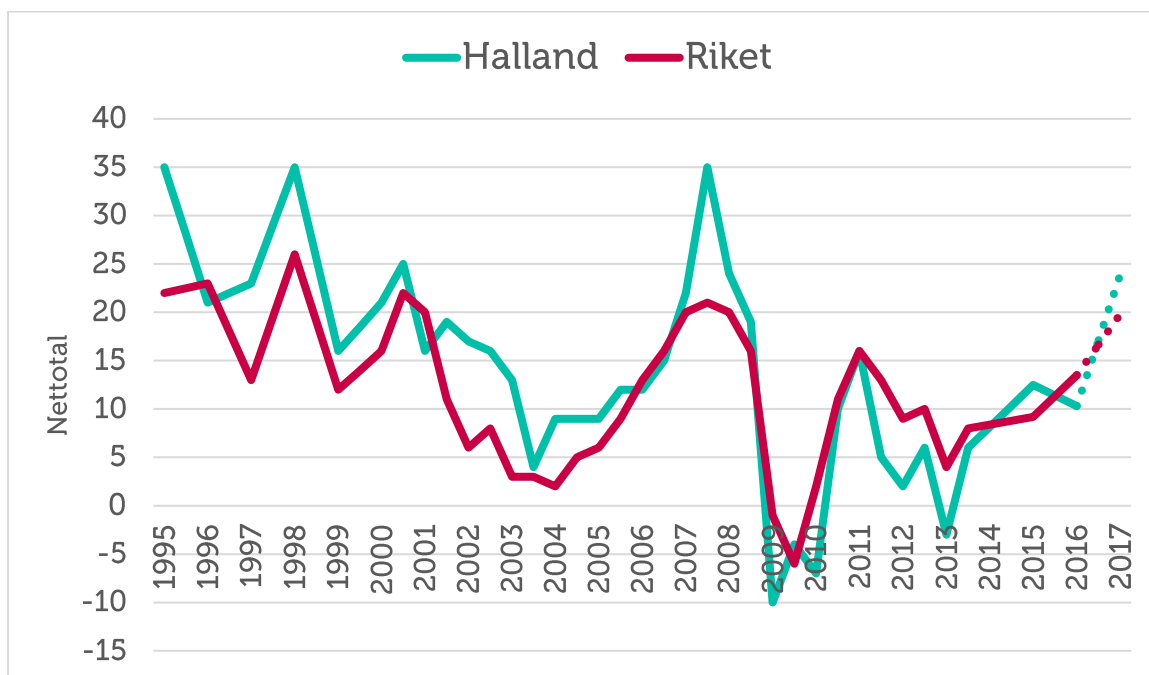
Småföretagsbarometern – Hallands län

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

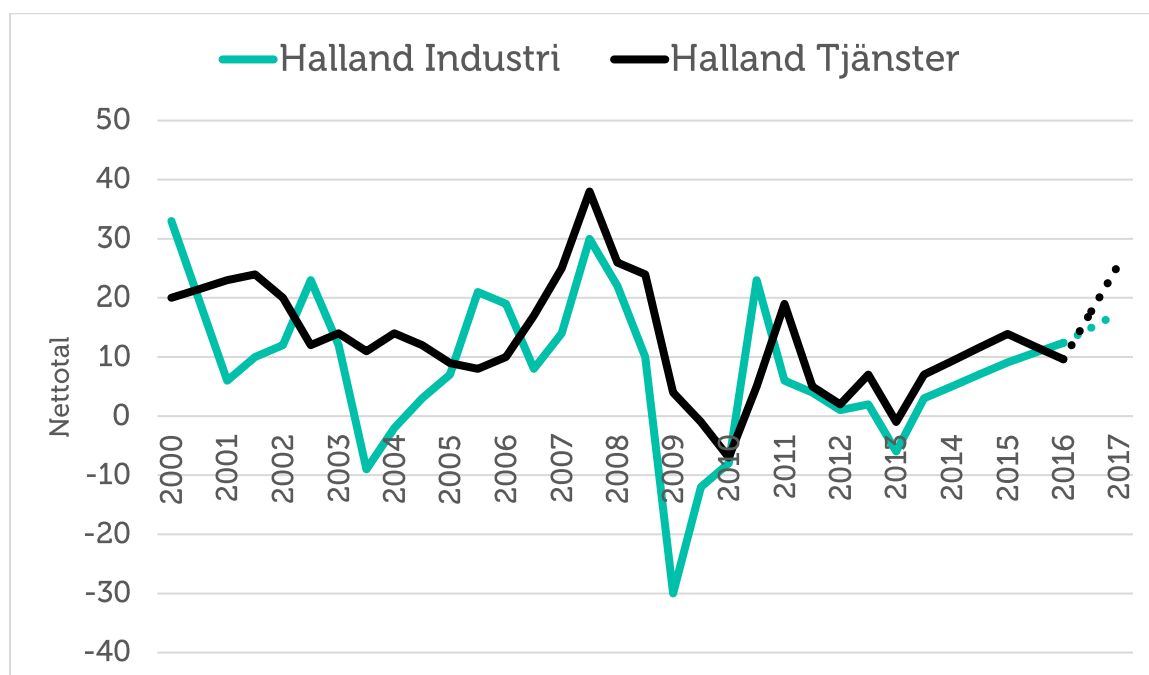
Sysselsättningstillväxten har minskat något i Halland under de senaste 12 månaderna. Detta efter en stark positiv utveckling sedan våren 2013, då den till och med var negativ (dvs. fler företag minskade personalstyrkan än ökade den). Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Industrisektorn står för den något mer positiva utvecklingen som visar på en något ökad sysselsättningstillväxt, medan i tjänstesektorn har den fallit tillbaka något. Industrins netttotal för sysselsättning hamnar på 12 och tjänsteföretagens på 10.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Hallands län och riket 1995-2016

Förväntningarna är optimistiska och företagen tror på en ökad sysselsättning kommande året. Nettotalet förväntas ligga på 24 på ett års sikt, vilket är en högre tillväxttakt än riket (netttotal 20). Båda sektorerna bidrar till det högre nettotalet, även om tjänstesektorn ser mer positivt på läget.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (nettotal) i Hallands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

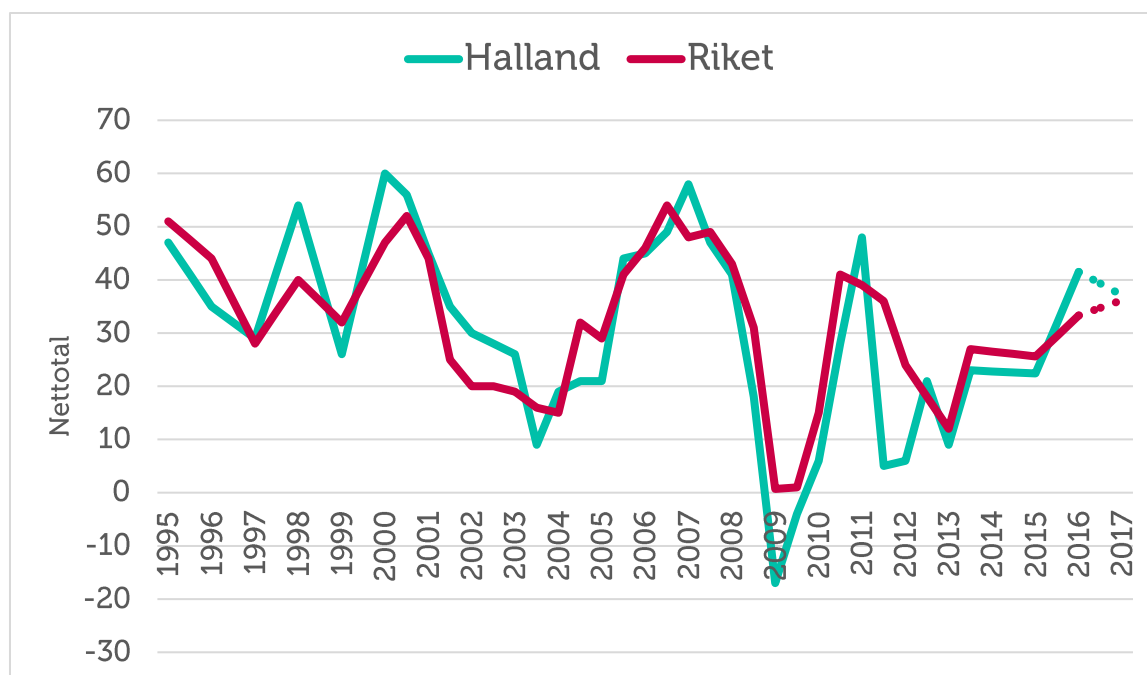

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har också utvecklats positivt sedan 2015 års mätning. Tillväxttakten för orderingången i Hallands län är dessutom något högre (nettotal 42) än riksgenomsnittet (nettotal 33). Denna utveckling beror framförallt på en ökad orderingång till tjänsteföretagen. Sammantaget i länet är det 49 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång mot 44 procent i motsvarande mätning 2015. Endast 8 procent anger en vikande orderingång, vilket ger ett nettotal på 42. Detta kan jämföras med rikssnittet på 33.

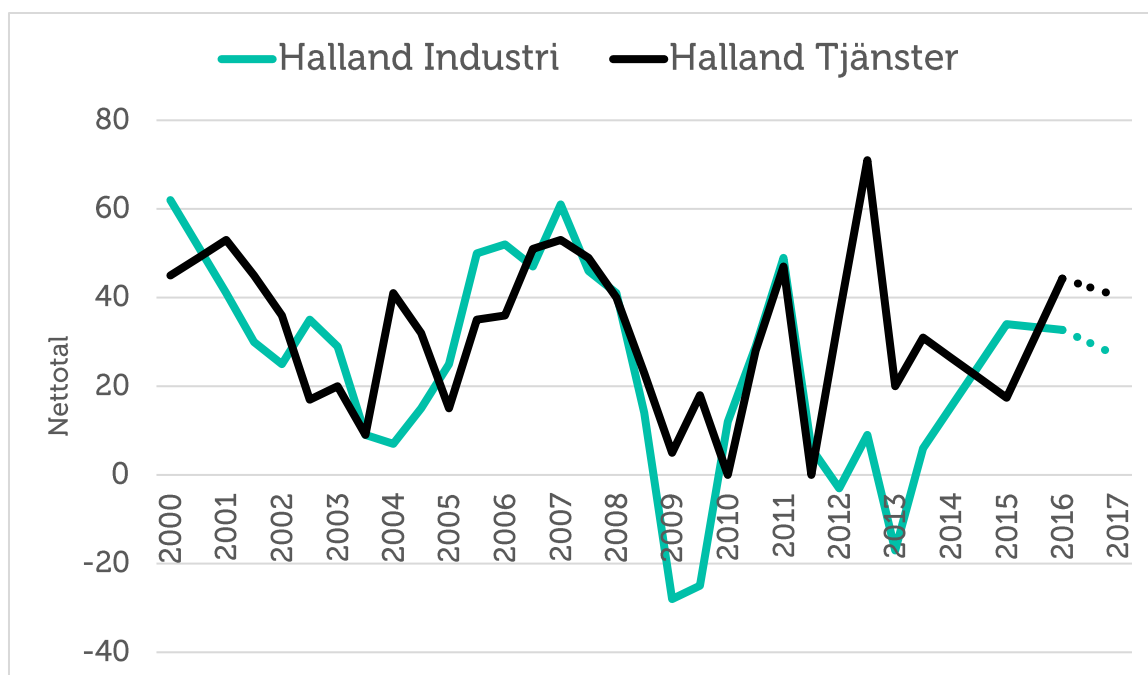
Figur 6 Orderutveckling (nettotal) i Hallands län och riket 1995-2016

Den minskade orderingen beror främst på kraftigt ökad ordergång för tjänsteföretagen, som i årets mätning går från ett nettotal på 17 till 44. Länets industriföretag har däremot upplevt en dämpad utveckling av orderingen. Nettotalet landar på 33 vilket är i linje med rikssnittet (33) men en marginell försvagning i förhållande till mätningen 2015 (34).

Både tjänste- och industriföretagen tror att tillväxttakten i orderingen kommer att minska under det kommande året. I småföretagsbarometern 2015 tycktes det som att företagen i Halland hade en mer optimistisk syn på läget än genomsnittet. Det har dock förändrats och företagen är nu mer negativa om storleken på kommande orderstockar.

Figur 7 Ordergång (nettotal) i Hallands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Tackat nej till order

Hela 35 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (49 procent av de som tackat nej) men även osäkerhet kring kunderna och arbetskraftsbrist anges av många (16 respektive 11 procent) som en anledning. Det är betydligt fler industriföretag, än tjänsteföretag, som tackat nej till order (47 jämfört med 31 procent), vilket överensstämmer med företagets svar angående ordergången ovan.

Figur 8 Tackat nej till order

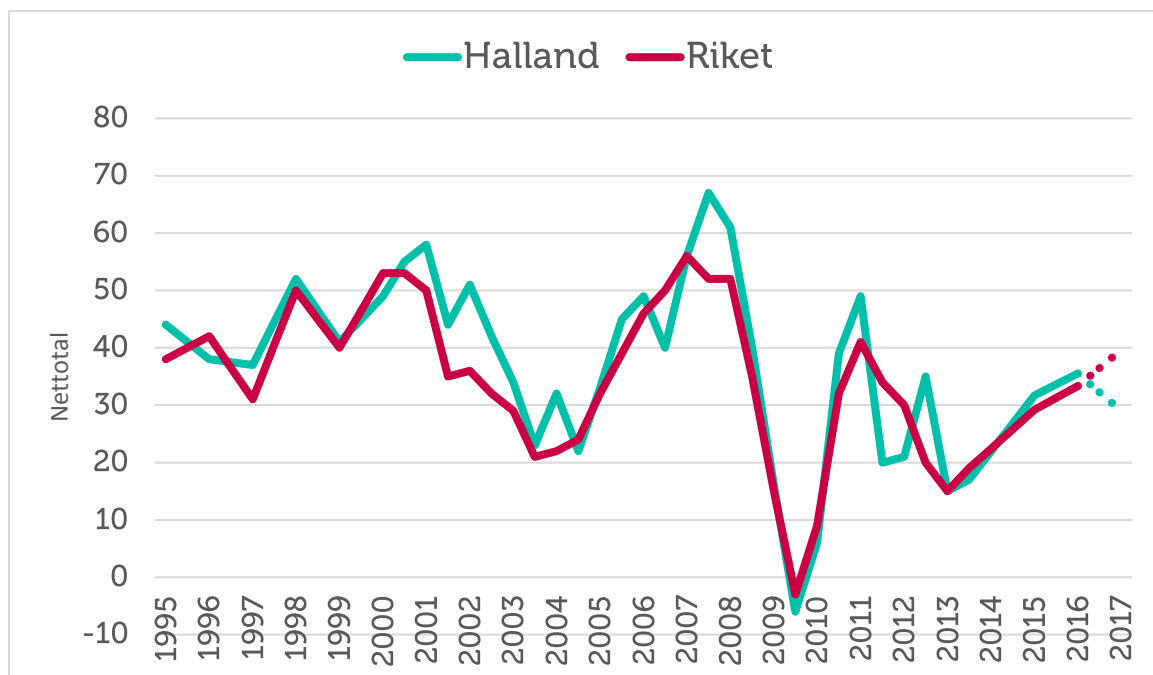

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

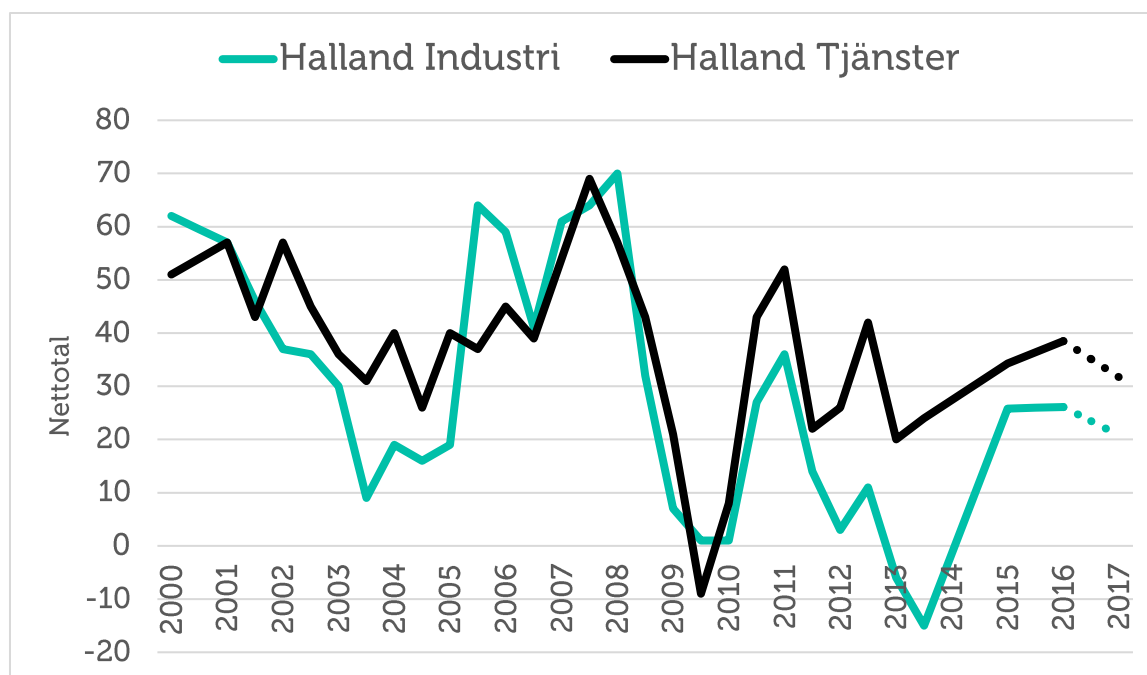
Omsättningstillväxten i Hallands län har ökat under det senaste året. Tillväxttakten tycks dock ha avtagit något både för industri- och tjänsteföretagen i länet som generellt haft en stark utveckling sedan 2013. Nettotalet för Hallands företag är 36, något över landet i genomsnitt (netttotal 33). Förväntningarna inför kommande år är mindre optimistiska. Totalt sett tror företagen i Halland på en fallande omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 29, vilket skiljer sig från det förväntade nettotalet för riket på 40 under 2017.

Figur 9 Omsättningsutveckling (netttotal) i Hallands län och riket 1995-2016

Industrin har upplevt en inbromsning av tillväxten i omsättningen och nettotalet förblir oförändrat 26 sedan 2015. Det är lite under riksnittet för sektorn (33). Tjänsteföretagen i Hallands län har sett en något ökad omsättningstillväxt. Nettotalet går från 34 i 2015 års mätning till 39, vilket är något över riksgenomsnittet (33). Inför det kommande året är såväl tjänste- som industriföretagen mindre optimistiska, båda sektorerna tror att omsättningstillväxten minskar.

Figur 10 Omsättningsutveckling (nettotal) i Hallands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

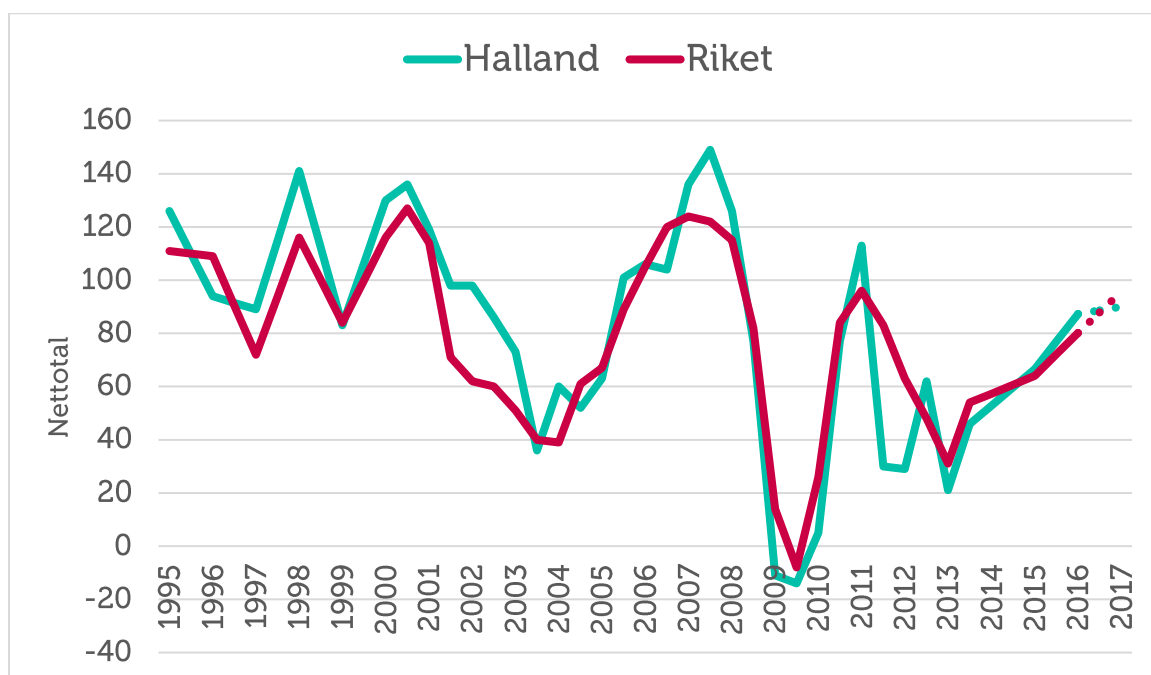
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 87, jämfört med rikets indikator på 80. Det är en klar förbättring i förhållande till 2015 då nettotalet var 67.

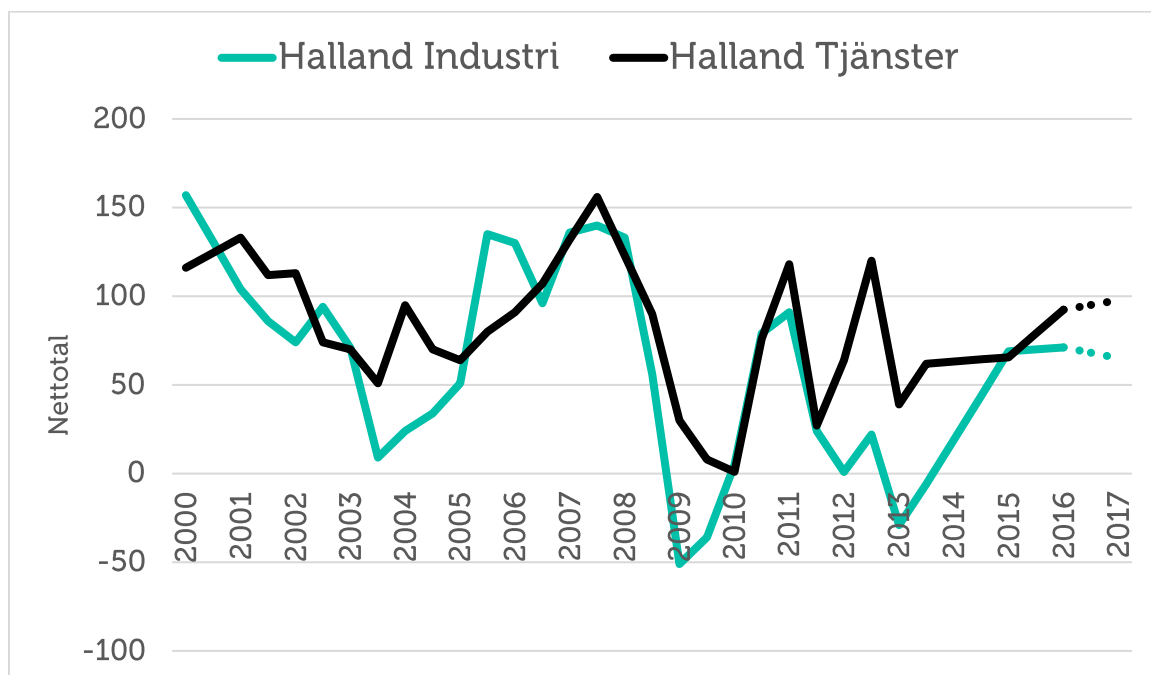
Det är tydligt att botten är passerad och återhämtningen tros fortsätta under det kommande året. En viss osäkerhet råder dock, varför tillväxten förväntas mattas av något under de kommande 12 månaderna. Konjunkturindikatorn spås alltså stiga även framöver, även om denna positiva utveckling kan vändas av en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld.

Figur 11 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Hallands län och riket 1995-2016

Under det kommande året räknar tjänstesektorn med en fortsatt återhämtning, indikatorn förväntas stiga från 92 till 98 på 12 månaders sikt. Industrin, som i årets mätning ligger indikator (netttotal 71) ser dock mindre positivt på konjunkturutvecklingen och räknar med en något försvagad konjunkturindikator (netttotal 65) på ett års sikt.

Figur 12 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Hallands, industri- och tjänstesektor 2000-2016

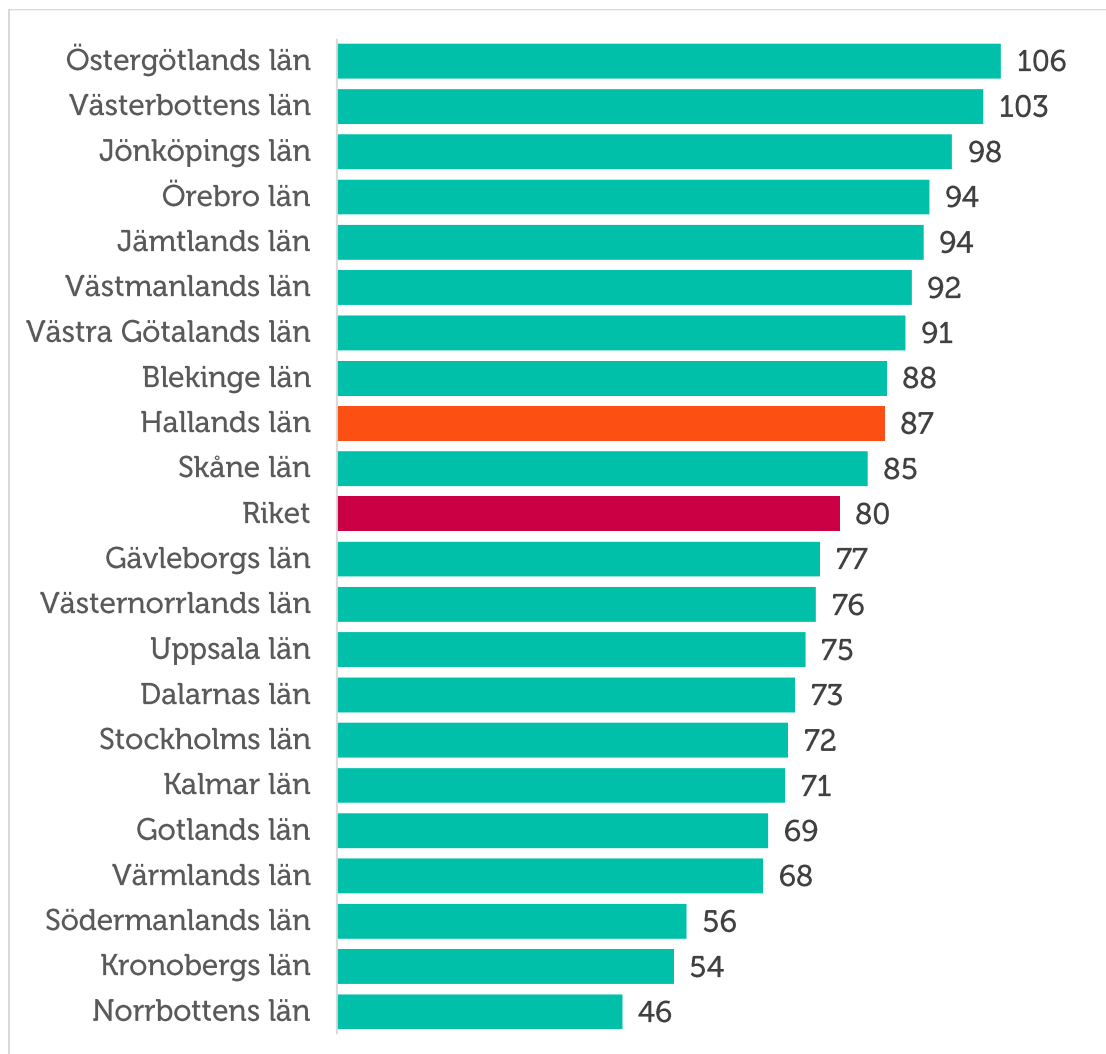

Marie Axtelius, Regionchef Företagarna Halland

De halländska företagarna ser ljusst på expansionsmöjligheterna under det kommande året. Molnet på himmelen är osäkerhet runt tillgången på, samt villkoren och kostnaden för rätt arbetskraft. Man upplever också större konkurrens från offentlig sektor än vad genomsnittet av företagarna i Sverige gör.

Tjänsteföretagen är mer optimistiska. Möjligen beror det på flexibla organisationer och medarbetare som snabbt kan ställa om till nya villkor, samt att det är svårare att jämföra och pressa priser på tjänster än på produkter vilket kan bidra till en bättre lönsamhet. Även de branscher som i hög grad berörs av politiska beslut känner mer oro. Här återkommer åkerierna och lantbruken men också vård och utbildningsföretagen.

Figur 13 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2016

⁵ Konjunkturbarometern augusti 2016, Konjunkturinstitutet

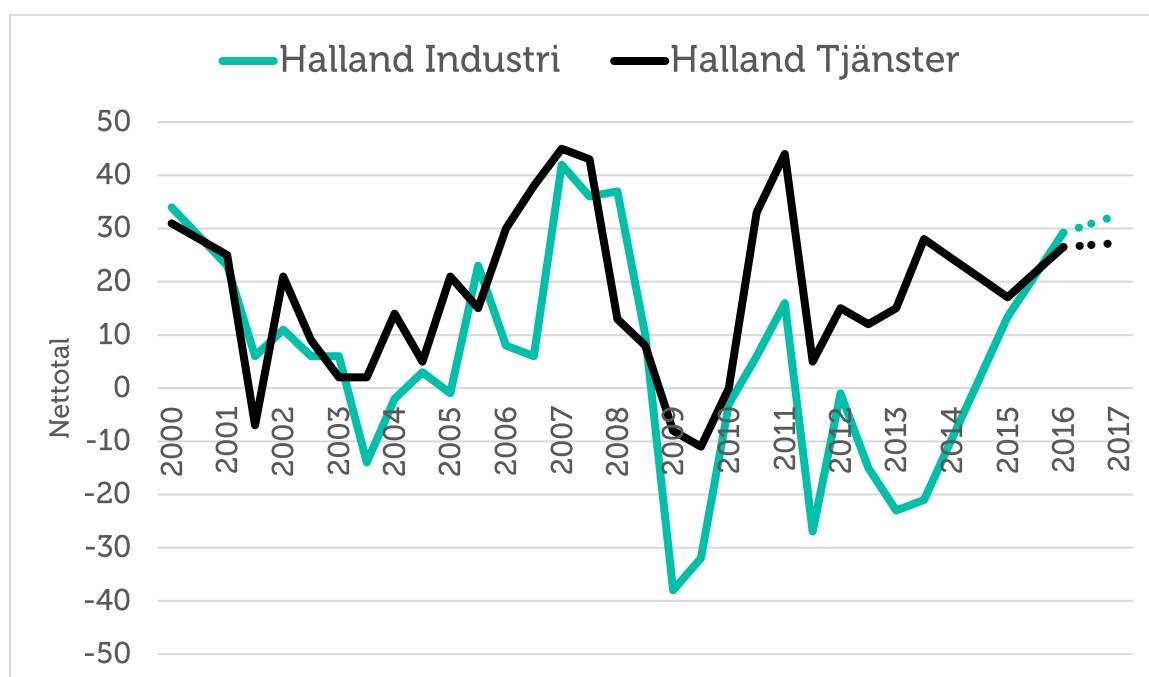
Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten diktar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från 2013 har lönsamheten i industriföretagen i Hallands län återhämtat sig kraftigt, denna utveckling har fortsatt sedan fortsatt under året som varit. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn har gått från 17 år 2015 till 29 i årets mätning. Även tjänsteföretagens lönsamhet har ökat under perioden, från nettotal 17 liksom industrin, till nettotal 27. Totalt sett är det 42 procent av företagen i länet som uppger en ökad lönsamhet.

I industrisektorn är det betydligt fler som uppger positiv lönsamhetsutveckling än negativ (38 procent jämfört med 8 procent). Hallands nettotal är 29 för industrin, vilket är något högre än riksgenomsnittet för sektorn på 24. Tjänsteföretagens lönsamhet har också ökat och nettotalet på 27 ligger i linje med riksgenomsnittet på 28.

Utvecklingen framöver ser ljus ut vilket avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Båda sektorerna tror emellertid att lönsamhetsutvecklingen stabiliseras på nuvarande nivå. De tämligen dramatiska rörelserna i nettotal för lönsamhet avspeglar hur industriföretagen i länet påverkas av den allmänna och internationella konjunkturen och exportefterfrågan.

Figur 14 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Hallands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Företagens prisförväntningar

Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. 42 procent av företagen i Hallands län räknar med att kunna höja priserna kommande året. Det är en något högre andel än i riket i genomsnitt (35 procent). Av industriföretagen tror 43 procent på prisökningar och av tjänsteföretagen 42 procent. Inom industrin i riket som helhet är det 33 procent av företagen som tror på högre priser på riksnivå, motsvarande siffra för tjänstesektorn är 35 procent.

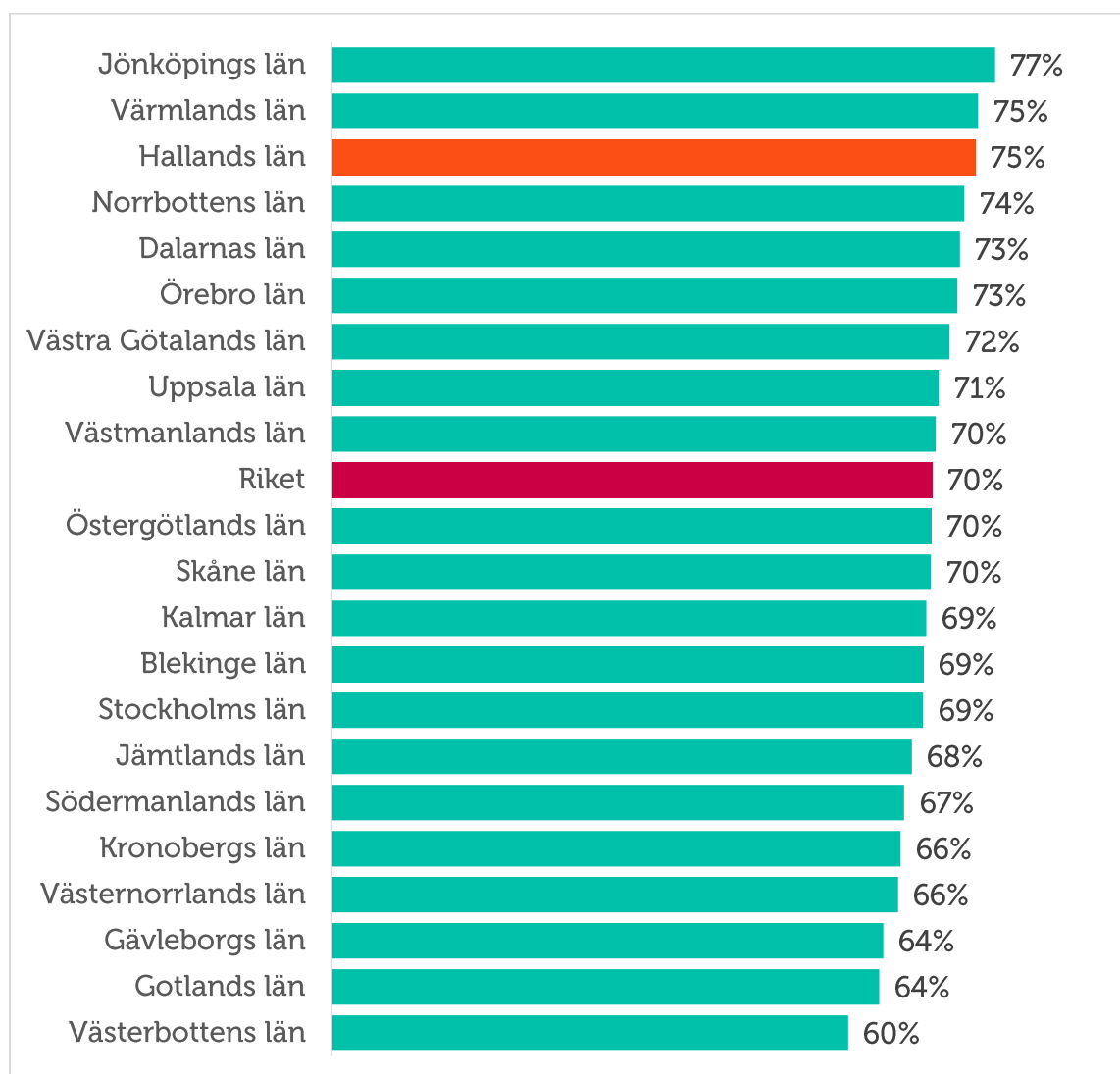

Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

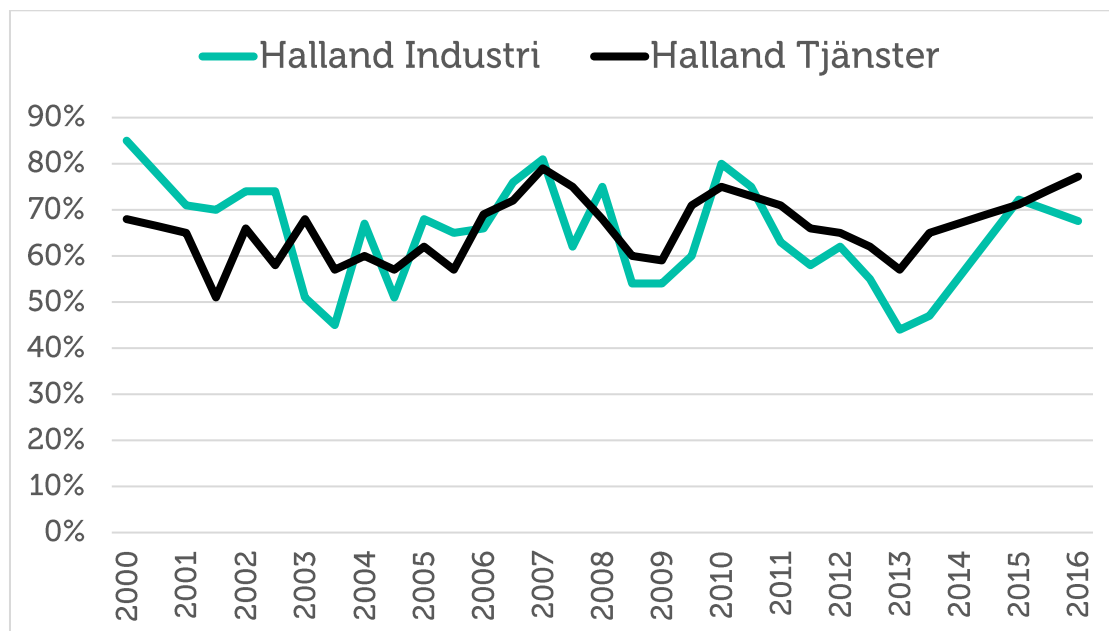
Företagen i Hallands län upplever mycket goda möjligheter att expandera och växa. Av samtliga län delar Halland andra platsen med Värmlands län om utsikterna att växa. Bara i Jönköpings län ser företagen bättre expansionsutsikter. Hela 75 procent av företagen i länet säger att de har goda utsikter att expandera på sikt. I riket är det 70 procent som ser goda expansionsmöjligheter.

Figur 15 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2016

Bland tjänsteföretagen i Halland är det en högre andel som ser goda expansionsutsikter (77 procent) än bland de tillverkande företagen (68 procent). Att industrieföretagen ser något mindre positivt på utvecklingen kan bl.a. vara en följd av en fortsatt ekonomisk och politisk oro i Europa och vår omvärld.

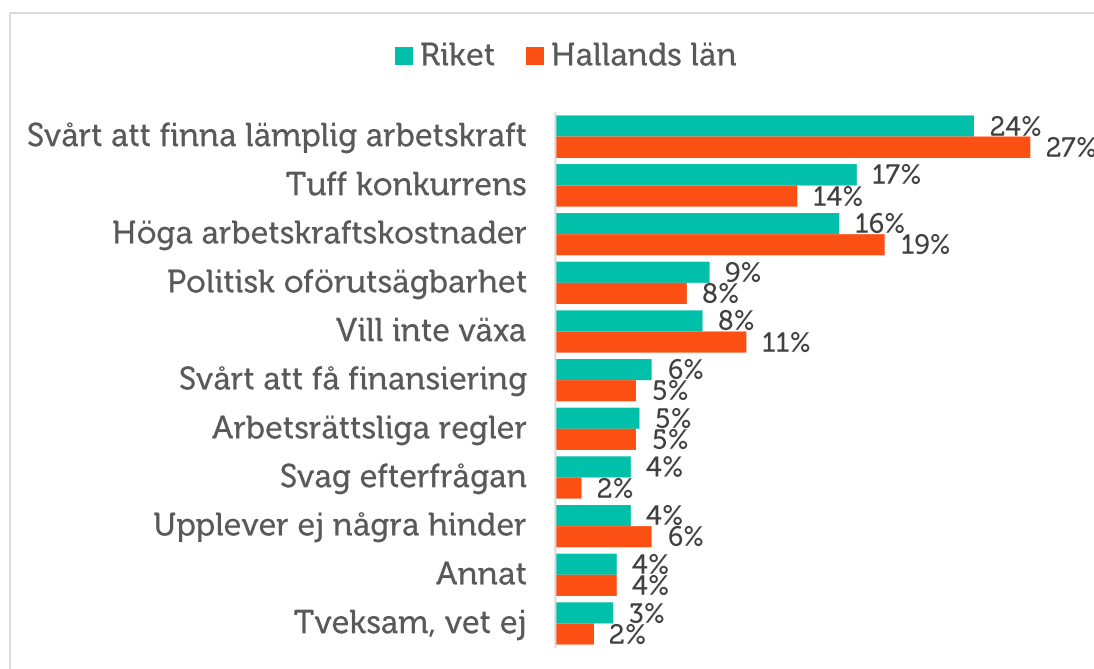
Figur 16 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Hallands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2016

I årets mätning är svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft det största hindret för tillväxt enligt Hallands företag. Hela 27 procent av företagen anger detta som största hindret. Även tidigare mätningar bekräftar att företagens svårigheter att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt.

Även höga arbetskraftskostnader upplevs som ett stort problem. Nästan var femte företag i länet anser att detta utgör det största hindret för tillväxt. Höga kostnader för anställda är ett fortsatt tillväxthinder för många (14 procent). Att tuff konkurrens generellt upplevs som ett hinder för tillväxt är troligen ett resultat av det rådande konjunkturläget. Som tillväxthinder har dock den generella konkurrenssituationen halkat ned allt eftersom kompetensbrist och arbetskraftskostnader kommit att upplevas som mer betydande hinder för expansion. Det är betydligt färre företag i Hallands län, än i riket, som upplever att svag efterfrågan hindrar deras expansion.

Figur 17 Tillväxthinder enligt företagen i Hallands län och i riket 2016 (procent)

Konjunkturrisiker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken enligt nästan hälften av företagen i länet. Den följs av löneökningar, vilket ses som en stor risk av mer än var tionde företagare i länet (13 procent). Bristen på nationell samordning i avtalsrörelsen 2015/16 kan vara en delförklaring till att detta upplevs som en större risk för företagens utveckling framöver. Höga energi- och råvarupriser ses också som ett, relativt sett, större problem för småföretagen i Halland än i resten av riket.

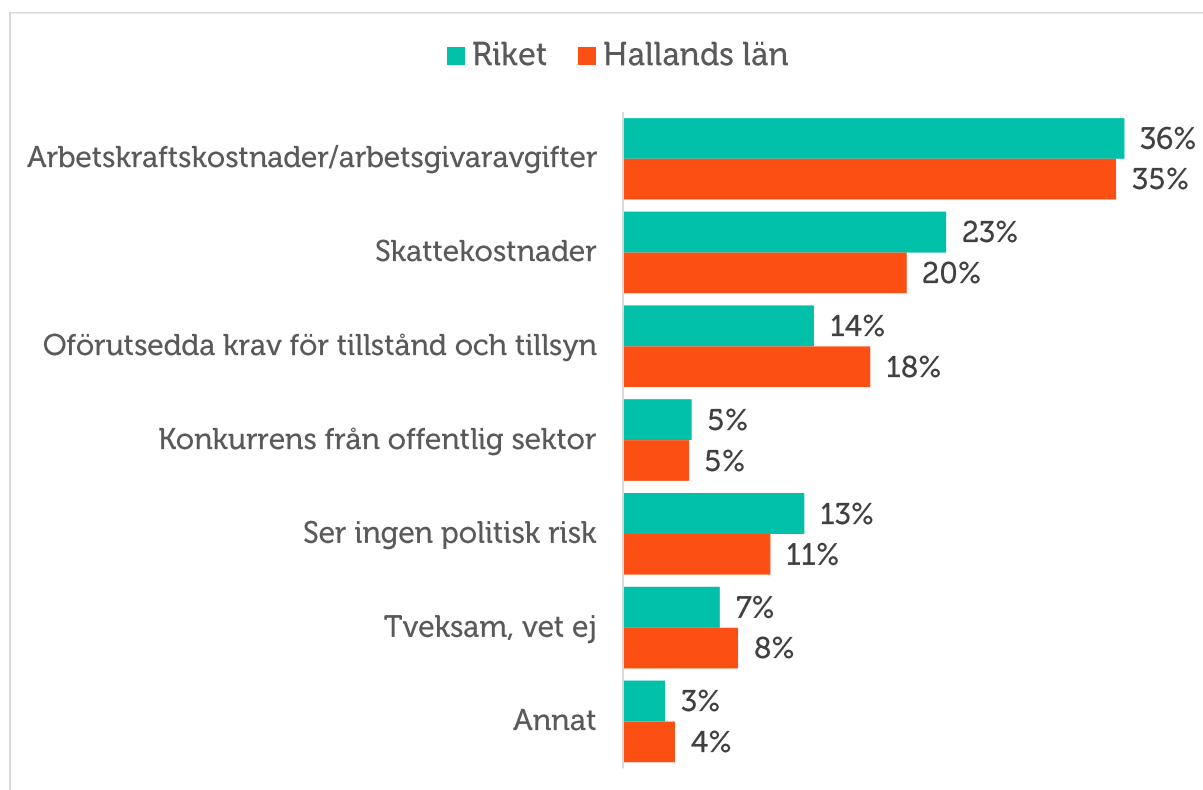
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns det en viss osäkerhet om hur denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på risker som kan påverka konjunkturåterhämtningen är politisk och ekonomisk turbulens i vår omvärld, samt kraftiga pris- och kostnadsökningar. Även arbetskraftens sammansättning och funktion är en viktig faktor som påverkar konjunkturåterhämtningen. En mindre effektiv etablering av nyanlända riskerar att försvåra inträdet på arbetsmarknaden, vilket på längre sikt kan leda till kostnadsökningar och fortsatt kompetensbrist i företagen.

För att fördjupa förståelsen kring företagets syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Hallands län. Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk. En något större andel av företagen i Hallands län, än i riket, upplever också konkurrens från den offentliga sektorn och oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som politiska risker. Dessa resultat är i linje med de för 2015 års undersökning. Ett fortsatt fokus på dessa frågor i den lokala näringslivspolitikerna kan därför vara motiverat.

Figur 18 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Hallands län. I Halland har konjunkturläget stärkts ytterligare under de senaste 12 månaderna och i årets mätning är konjunkturindikatorn för länet 87, jämfört med rikets indikator på 64. Det är främst tjänsteföretagen som dragit utvecklingen, medan industriföretagens konjunkturläge tycks mattas av något. Förväntningarna inför kommande år pekar på en fortsatt återhämtning, men både tjänsteföretagen och industriföretagen tror på en avmattning. Företagen i Hallands län upplever trots förväntningarna om en avmattad konjunkturutveckling mycket goda möjligheter att växa framöver. Hela 75 procent av företagen i länet uppger att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Det är i genomsnitt sju av tio företag som uppger att de vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig

arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader som gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expensionsplaner.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och att företagen är fortsatt optimistiska, finns en osäkerhet om utvecklingen framöver. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft. För vissa branscher tycks den politiska diskussionen kring vinstuttag och tillståndsprövning ha en tydlig effekt på förväntningarna.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd. Nästan alla småföretag är ägarledda, där ägaren bor och verkar på orten, med ett stort engagemang för lokalsamhällets utveckling. Småföretagen har därmed en central betydelse för den lokala ekonomin. Denna utveckling kommer att fortsätta under förutsättning att det skapas goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oavsett företagsform och bransch. Samt oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

De sex viktigaste utmaningarna för det svenska företagsklimatets utveckling är därför även fortsättningsvis att:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning av jobbsökande och företag. Utbildningssystemets utformning samt landsbygdsföretagens tillgänglighet till större arbetsmarknadsregioner är avgörande i dessa avseenden eftersom det påverkar tillgången på kompetenta och erfarna arbetstagare.
- **Den samlade kostnaden för att anställa måste sänkas.** Detta bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. Genom att införa ett arbetsgivaravdrag kan arbetsgivaravgiften sänkas generellt för mindre företag som vill anställa.
- **Förenkla och sänk skatterna.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationellt konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete, utbildning och rörlighet. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ta bort de skatter och regler som idag missgynnar ägaredda företag.
- **Minska regelbördan.** Intensifiera den nationella regelförenklingen. Moms- och andra skatteregler utgör, tillsammans med de arbetsrättsliga reglerna, en betydande regelbörda och är ett tillväxthinder för små företag. Anpassa reglerna för småföretagare. Inte tvärtom.

- **Trygghetssystemen måste vara anpassade för små företag.** Företagare ska ha samma rättigheter som anställda eftersom de betalar in i socialförsäkringssystemen efter samma principer.
- **Förbättra möjligheterna att delta i offentlig upphandling.** Offentlig sektor köper varor och tjänster för över 600 miljarder kronor årligen. Krångel och irrelevanta krav måste bort så att fler småföretag kan delta i offentliga upphandlingar. Småföretag ska kunna delta i högre utsträckning genom att ge anbud på delar av större kontrakt och med ett rimligt kravställande. Alla seriösa företag ska kunna delta i offentliga upphandlingar – oavsett om de har kollektivavtal eller inte.